

Voltaire

Egy magánzó levele Lé Tellier jezsuita atyához

1714. május 6.

Főtisztelendő Atyám, eleget teszek utasításának, s máris kifejtem javaslatomat arra vonatkozóan, hogy milyen módszerekkel szabadíthatjuk meg Jézust és a Jézus-társaságot összes ellenségeitől. Becslésem szerint csupán mintegy ötszázezer hugenotta maradt életben hazánkban, mások úgy vélik, hogy számuk eléri az egymilliót is, ismét mások becslése szerint csak százötvenezer vannak. Am akárhányan volnának is, íme, Ön elé terjesztem teljes részletességgel legalázatosabb elképzelésemet:

1. Gyerekjáték lenne egy és ugyanazon időben egyszerre lefogatni az összes lelkipásztorokat, és mindet azon nyomban felakasztatni. Ez nemcsak épületes, de egyben látványos cselekedetnek is számítana.
2. Az apákat meg az anyákat egyenesen ágyukban mészároltatnám le, mert amennyiben az utcán gyilkolnák meg őket, ez nyugtalanságra adna okot, sőt még az is előfordulhatna, hogy egynémelyiküknek sikerülne elmenekülnie, amit mindenáron meg kell akadályozni. Ez az öldöklés elvszerű öldöklés lenne, mert amint azt több neves teológusunk is tanítja: az eretnekek megégetendők; akkor viszont világos, hogy valamennyit el kell pusztítani.
3. Másnap tüstént férjhez adnám az összes lányukat jámbor katolikus hitű férfiakhoz, mert tekintettel a most végetért háborúra is, nem nagyon ajánlatos az ország népességének csökkenése. Ami viszont a 14-15 éves fiúkat illeti, akiket már túlságosan megfertőztek a gonosz elvek, s nem volnának képesek - akár fenytések árán is - jó útra térni, az a véleményem, hogy ezeket mind ki kell herélni, nehogy utódaik rájuk üssenek. Nem áll azonban ez a kisebb fiúgyermekre: ők az Önök kollégiumaiban még gondos nevelésben részesülhetnek, s helyesen adagolt korbácsolás alkalmazásával elsajátíthatják Sanchez és Milino műveit.

8 4. Gondolom, Ön is osztja azt a véleményemet, hogy célszerű lenne az összes elzászi lutheránusokat hasonló bánásmódban részesíteni, annál is inkább, mivel még annak idején 1704-ben saját két szememmel láttam két odaváló vén banyát, akik a hochstädti csata napján vihorásztak.

5. Nehezebb kérdés, hogy mi történjék a janzenistákkal. Gondolom, körülbelül hatmillió él belőlük az országban, de remélem, hogy az Önéhez hasonló emelkedett szellemet nem retenti el ez a számadat. Ami engem illet, ezek közé számítom az olyan elemeket is, mint például azon bíróságok, amelyek arra vetemedtek, hogy szégyentelenül elismerjék a gallikán egyház szabadságjogait. Önre hárul a feladat, Főtisztelendő Atyám, hogy az Önre oly jellemző óvatossággal fontolóra veszi majd, melyek a leghatásosabb módszerek, amelyeknek alkalmazásával sikeresen megrendszabályozhatjuk e lázadó szellemeket. Igaz, ama puszkaporos összeesküvés nem járt a kívánt eredménnyel, de ez csak azon múltott, hogy akadt olyan ember, aki egy jó barátját meg akarta menteni. Mivel azonban Önnek egyetlen barátja sincs, hasonló kellemetlen eset többé nem fordul elő. Schwarz szerzetes találmányának, a *pulvis pyrius*nak a felhasználásával Ön könnyen levegőbe röpítheti az ország összes bíróságát. Gondos számításaim szerint 36 hordó lőpor szükséges minden egyes bíróság felrobbantásához, s ha azt vesszük, hogy összesen csak 12 bíróságról van szó, ez harminchattal megszorozva pontosan 432 hordó lőpor. Amennyiben hordóként 100 tallért számítunk, a végösszeg pontosan 129 600 fontot tesz ki, ami a Rendfőnök Úrnak nem túl jelentős kiadás.

Amint a bírósági épületek eltűnnek a föld színéről, az Ön kongregációi azon nyomban átvehetik ezek hatáskörét, mivel amúgy is nagyon járatosak az ország törvényeinek hű alkalmazásában.

6. Noailles bíborost, aki egyenes gondolkodású, nem bizalmatlan természetű, könnyű lesz megmérgezni. Ami a többi okvetlenkedő püspököt illeti, velük szemben is alkalmazható a hittérítés fent alkalmazott módja. Miután pedig egyházmegyénk pápai rendelettel átruházható a

jezsuitákra, ily módon minden püspök az igaz ügy pártján lesz, s mivel a plébánosokat viszont ezek a püspökök nevezik ki, ennél fogva az Ön jóindulatú döntésében bízva alábbi javaslatomat bátorkodom Főtisztelendő Atyám elé terjeszteni :

7. Minthogy a janzenisták - úgy mondják - évente legalább egyszer, húsvétkor, áldozni szoktak, tanácsos lenne a húsvéti szent ostyát azon nem egészen ártalmatlan porral meghinteni, amelyet a Rend akkor vett igénybe amikor VII. Henrik császárt jóindulatúan egy jobb világba segítette át. Akadhatnak ugyan bíráló kedvű gáncsoskodók is, akik azzal érvelhetnek, hogy e művelet alkalmával néhány molinistát is a túlvilágra küldenénk, s ebben igazuk is van, de nincs olyan terv, amely mindenkinek kedvére volna, sem olyan rendszer, amelyből itt-ott ne származna néminemű kár. Ám eredménytelen lenne minden ténykedésünk, ha jelentéktelen akadályok felmerülésekor meghátrálnánk. Egyébként pedig valamely szent cél érdekében, márpedig a mi célunk szent, egy-két nem túl jelentős kellemetlenséget is vállalnunk kell.

Semmiféle szemrehányást nem tehetünk magunknak: ezek az úgynevezett reformátusok és janzenisták amúgy is a pokolbeli kárhozatra vannak ítélve, semmi olyant nem követünk el tehát, amiért lelkiismeret-furdalást kellene éreznünk, ha siettetjük azt a pillanatot, amikor a nekik kijelölt helyre jutnak.

Éppily vitathatatlan tény az is, hogy a molinistákat a paradicsom illeti meg. Amennyiben hát mi - ellenük irányuló rosszindulattól mentesen - pusztán véletlen folytán a túlvilágra segítjük őket, ezzel csak jót cselekszünk, mert hamarabb lesz részük a túlvilági boldogságban. Mindkét esetben tehát az isteni gondviselés végrehajtói vagyunk.

Ha ennek ellenére mégis akadnának olyanok, akiket megrettent a halottak nagy száma, Főtisztelendő Atyám felvilágosíthatja majd őket, hogy körülbelül az Egyház felvirágzásától számított tizennégy évszázad alatt, egészen 1707-ig a hittételek ötvenmillió ember életébe kerültek, míg én csupáncsak hat és fél milliónak a felakasztását, felkoncolását vagy megmérgezését indítványozom.

10 Kifogásolhatnák tehát, hogy számításom nem helytálló, hogy nem veszem figyelembe a hármasszabályt, mert - mondják majd - ha 1400

év alatt mindössze 50 000 000 embert gyilkoltak meg holmi hitviták, dilemmák és antidilemmák miatt, akkor ez évente csak 35 704 embert jelent. Javaslatom elfogadása esetén pedig csupán ebben az egy évben 6 464 285-ön pusztulnának el.

De valójában ez gyermekes gondolkodásra valló kötekedés, sőt egyenesen istentelenség; hát nem látják, hogy ily módon valamennyi katolikus feje felől egyszer s mindenkorra elhárítom a veszélyt? Ha minden gáncsoskodásra figyelünk, soha nem érünk munkánk végére.

Maradtam Főtisztelendő Atyám legalázatosabb, legjámborabb, legodaadóbb lelki fia

R.

Angoulem szülötte, a kongregáció prefektusa

(** Kukorelly Endre: Javulások)